

آموزش بزرگسالان

از جمله مهمترین نهادها، وزارتخانه‌ها و سازمانهای دولتی و غیر دولتی مسوول آموزش بزرگسالان میتوان به سازمان نهضت سواد آموزی L.M.O، وزارتخانه‌های جهاد سازندگی و کشاورزی و سخنگوی دولت جمهوری اسلامی ایران اشاره نمود. نظر به نقش قاطع L.M.O در آموزش بزرگسالان در سال ۱۹۸۷ شورای پشتیبانی آموزشی تحت ریاست رئیس‌شورا به تشکیل جلساتی جهت طراحی و تصویب استراتژی‌ها و یافتن راه‌حلهای علمی جهت مبارزه با بی سوادی تشکیل یافت. **برنامه‌ریزی آموزشی** از جمله مهمترین برنامه‌ریزی‌های آموزشی که در حوزه آموزش بزرگسالان صورت گرفته می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱. تغییر ساختار دوره‌های آموزش حضوری به آموزش مکاتبه‌ای و نیمه حضوری ۲. برطرف نمودن بیسوادی در افراد رده‌های سنی ۴۰-۱۰ سال ۳. تحکیم و تثبیت مهارت‌های سوادآموزان و نوسوادان در جهت جلوگیری از بازگشت آنان به دوره بیسوادی ۴. ثبت‌نام کودکان در مدارس رسمی ۵. اعمال محدودیتهایی در هدایت افراد بیسواد و کم سواد رده‌های سنی زیر ۴۰ سال به کلاس‌های سوادآموزی ۶. استفاده از منابع عمومی و خصوصی جهت مبارزه با بیسوادی من جمله رسانه‌های جمعی مانند رادیو، تلویزیون و نشریات

اهداف و استراتژی‌ها

استراتژی‌ها

از جمله مهمترین راهبردهای آموزشی آموزش بزرگسالان طی برنامه ۵ ساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی میتوان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱. تعیین و تعریف سطح آموزش در جامعه و توسعه کشور، تعیین و تعریف مسئولیت‌های مکمل دولت و مردم در آموزش و ارتقای انگیزه‌های ملی جهت برقراری مشارکت و همکاریهای مردمی ۲. تأکید بر آموزشهای عملی، علمی و فنی و حرفه‌ای در چارچوب برنامه‌های جاری آموزشی ۳. تلاش در جهت کسب اطمینان از همکاری سازمانهای مربوطه به منظور اصلاح قوانین و مقررات موجود در جهت برخورداری همگانی از تسهیلات اجتماعی من جمله قانون ممنوعیت کار ویژه کودکان رده‌های سنی ۶ تا ۱۰ سال ۴. تأکید بر انسجام و تقویت روشهای آموزشی جهت جلوگیری از بیسوادی و اولویت دادن به نوآوری و اتخاذ روشهای مناسب جهت یادگیری موثر و قابل کاربرد برای افراد شاغل از جمله مهمترین راهبردهای آموزشی آموزش بزرگسالان طی برنامه ۵ ساله دوم توسعه اقتصادی اجتماعی و فرهنگی می‌توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱. توسعه و تشویق آموزش بزرگسالان زیر رده سنی ۴۰ سال به واسطه اتخاذ متدهای مدرن آموزشی ۲. توسعه آموزش مکمل بزرگسالان

اهداف کیفی

از جمله مهمترین اهداف کیفی مقطع آموزش بزرگسالان می توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱. ریشه کنی بی سوادی بین افراد رده های سنی ۳۵-۶ سال ۲. برقراری ثبات میان نوآموزان و جلوگیری از بازگشت بی سواد

سیاستها، استراتژی ها و اولویتها

از جمله مهمترین سیاستها، استراتژی ها و اولویت های آموزش بزرگسالان می توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱. ریشه کنی بی سوادی بین رده های سنی ۳۵-۶ سال ۲. تمرکز بر سیاستگذاری آموزش بزرگسالان با تأکید بر تفویض قدرت اجرایی به مناطق و نهادهای محلی ۳. اولویت دادن به نوآوری و اجرای روشهای آموزش کاربردی مناسب کشاورزان، صنعتگران، روستاییان و زنان ۴. ارزیابی فعالیت های سواد آموزی در مراکز آموزش ابتدایی مناطق محروم و هماهنگی کامل با برنامه های وزارت آموزش و پرورش

برنامه های عملی

از جمله مهمترین برنامه های عملی آموزش بزرگسالان که در جهت مبارزه علیه بی سوادی توسط نهضت سواد آموزی L.M.O به اجرا در آمده است می توان به موارد ذیل اشاره نمود: **طرح سواد آموزی کارکنان و کارگران** با اجرای طرح مذکور طی سالهای ۱۹۹۸ - ۱۹۹۰، بالغ بر ۱۷۱ / ۵۷ / ۴ نفر به واسطه اجرای طرح مذکور از مهارت های سوادآموزی برخوردار گردیدند. **طرح سرباز معلم** طی طرح مذکور افراد با تحصیلات دیپلم و بالاتر به گذراندن دوره خدمت وظیفه نظامی پس از گذراندن

دوره تعلیمات آموزشی خود به عنوان معلمین سوادآموزی در مناطق روستایی و عقب مانده گمارده شدند که بایشرفت فزاینده برنامه های سوادآموزی همراه بود. **طرح بسیج سوادآموزی** طرح مذکور طی سال ۱۹۹۰ همزمان با تصویب اظهار نامه جهانی آموزش درجامتین تایلند به اجرا درآمد که در نتیجه آن از حدود ۳ میلیون نفر بی سواد در کلاس های سوادآموزی ثبت نام به عمل آمد. **طرح سوادآموزی نیروهای مسلح** با اجرای طرح مذکور طی سالهای ۱۹۹۸ - ۱۹۹۰، بالغ بر ۳۷۶۷۶۹ نفر از نعمت سواد برخوردار گردیدند. **طرح سوادآموزی قبایل چادر نشین** با اجرای طرح مذکور طی سالهای ۱۹۹۸ - ۱۹۹۰، بالغ بر ۸۷۶ / ۱۳۱ نفر از نعمت سواد برخوردار گردیدند. **طرح سوادآموزی زندانیان طرح فراگیر سوادآموزی (پیگیری فعالیتهای آموزشی)** (از جمله مهمترین سیاستهای به اجرا در آمده در طرح مذکور می توان به موارد ذیل اشاره نمود: ۱. اجرای سیاست تداوم در آموزش ۲. طرح خواندن با خانواده ۳. طرح تداوم گروهها ۴. آموزش از رسانه های گروهی ۵. برپایی مسابقات کتابخوانی ۶. تجهیز کتابخانه های شهری و روستایی ویژه نوسوادان طی دهه اخیر اجرای برنامه های موفقیت آمیز سوادآموزی، اجرای دوره های فراگیر سوادآموزی، تقویت مهارت های خواندن و نوشتن، تشویق افراد بیسواد و کم سواد به مطالعه و ارتقاء مهارتهای حرفه ای توسط سازمان نهضت سوادآموزی L.M.O به اعطای ۳ جایزه بین المللی ذیل به سازمان مربوطه منتهی گردید: دیپلم افتخار و جایزه) NOMA (سال ۱۹۹۰) نشان

افتخار سواد آموزی (سال ۱۹۹۸) جایزه (Malcom Adisa Shia سال ۱۹۹۹) (با وجود این آموزش بزرگسالان با مشکلات متعددی مواجه بوده است که از آن جمله میتوان به دلایل اصل ذیل اشاره نمود: ۱. طبیعت غیر قابل اجرا و عدم وضوح مواد درسی ۲. کمبود نیروی انسانی ۳. فضای آموزش نامناسب و غیر آموزشی مراکز سواد آموزی نظیر خانه های مسکونی، مساجد و ۴. کمبود بودجه و مواجه با مشکلات مالی ۵. فقر مالی و فرهنگی مردم بی سواد و کم سواد ۶. غیر قابل دسترس بودن بعضی از مناطق عقب مانده بخاطر دوری آنها ۷. تدارک عمده منابع مالی طرحهای سواد آموزی توسط دولت و تدارک تنها بخش ناچیزی از بودجه توسط افراد خیر و موسسات خیریه و سازمانهای غیر

دولتی

نرخ سواد آموزی از گذشته تا حال

طی سال ۱۲۸۵ در آستانه انقلاب مشروطه جمعیت کشور ایران بر ۹ میلیون نفر بالغ می گردید که از این تعداد تنها چند دهم درصد از نعمت سواد برخوردار بودند . طی سال ۱۳۰۰ (آغاز حکومت پهلوی) جمعیت کشور بر ۹٫۷ میلیون نفر با حدود حدود یک در صد افراد با سواد بالغ گردید. این در حالیست که در شهریور ۱۳۲۰ پس از ۲۰ سال حکومت رضا شاهی از ۸ ر ۱۲ میلیون نفر جمعیت حدود چهار درصد از نعمت سواد برخوردار بودند . در پایان دهه ۱۳۲۰ که از آن تحت عنوان دوران آشفستگی همراه با آزادی نسبی یاد می گردد جمعیت ایران بر ۱۶٫۲ میلیون و شمار افراد با سواد به ۸ درصد بالغ گردید) . سالنامه آماری کشور- تهران : مرکز آمار ایران (۱۳۷۶) از سال ۱۳۳۵ به بعد شمارش نسبتا دقیقی از جمعیت کشور در گروههای سنی گوناگون و جمعیت با سواد کشور وجود داشته است . در آبان همان سال جمعیت رده سنی بالای ۶ سال کشور بر ۱۵ میلیون و نسبت با سواد آن بر ۱۲٫۲۴ در صد بالغ گردید. پس از گذشت ۱۰ سال (آبان ۱۳۴۵) نسبت افراد با سواد کشور بر ۶۸٫۲۸ در صد و طی سال ۱۳۵۵ (آستانه انقلاب اسلامی) ، بر ۴۷٫۵ درصد بالغ گردید. به عبارت دیگر در سال ۱۳۵۵ جمعیت رده سنی ۶ سال به بالای کشور بر ۲۷٫۱۱ میلیون نفر و شمار دانش آموزی و دانشجویی کشور جمعا بر ۳۷۴ ۸۷۸ ۷ نفر بالغ گردید به دیگر سخن از هر ۳۵ نفر یک نفر به آموزش اشتغال داشت در مهرماه ۱۳۶۵ نرخ با سواد افراد رده سنی ۶ سال بر ۶۱٫۷۸ درصد و در آبان

۱۳۷۵ بر ۵۱ ر ۷۹ درصد بالغ گردید) سالنامه آماری مرکز آمار ایران سال ۱۳۷۶ (در آبان ۱۳۷۵ جمعیت رده سنی ۶ سال به بالای کشور بر ۳۰۵۲ میلیون نفر افزایش یافت . در همان اثناء جمعیت دانش آموزی و دانشجویی کشور بر ۸۰۱۹ میلیون نفر افزایش یافته و بدین ترتیب به ازای هر ۶ ر ۲ نفر یک نفر به آموزش مبادرت داشتند. (سالنامه آماری مرکز آمار ایران، سال ۱۳۷۶)

مطابق اصل ۷ اعلامیه حقوق کودکان کلیه کودکان محق به برخورداری از تعلیم و تربیت رایگان و اجباری می باشند. مطابق اصل مذکور کودکان می بایستی از تعلیم و تربیتی برخوردار گردند که به ارتقاء فرهنگ عمومی آنان و توانایی آنان بر رشد توانایی ها ، قضاوت های فردی ، حس مسوولیت اخلاقی و اجتماعی منجر گردد. مطابق اصل مذکور کودکان می بایستی از فرصت کامل جهت پرداختن به بازیها و تفریحات گوناگون با اهداف تعلیم و تربیت برخوردار گردند. این در حالیست که جامعه و مقامات دولتی نیز ملزم تلاش در جهت تامین این حقوق می باشند . علاوه بر این ماده ۲۸ کنوانسیون حقوق کودک و ماده ۲۶ بند اول کنوانسیون حقوق بشر موکدا بر تحصیل رایگان کودکان تاکید دارند. از این روی تحصیل و آموزش حق مسلم هر کودکی است و دولت مکلف به فراهم نمودن ابزار آموزشی و پرورشی رایگان برای کودکان می باشد. با وجودیکه نمیتوان با دستاویزهایی چون فقر خانوادگی ، نیاز به دستمزد کودکان ، بعد مسافتی و دوری راه و ... کودکان را از تحصیل منع نمود. اما متاسفانه با آغاز هر سال تحصیلی بخش عظیمی از

دانش آموزان با مشکلات بیشمار اقتصادی و اجتماعی گریبانگیر بوده و به دلایل اقتصادی و اجتماعی از ادامه تحصیل باز میمانند. طبق آمار اعلام شده توسط سازمان نهضت سواد آموزی در آغاز سال تحصیلی ۱۳۷۷ بالغ بر ۴ میلیون نفر از جمعیت زیر ۴۰ سال کشور بی سواد می باشند. به گزارش سازمان مذکور علیرغم کلیه فعالیت ها همچنان ۱۰ میلیون نفر از مردم کشور از نعمت سواد محروم می باشند و این در حالیست که بر اساس اساسنامه سازمان مذکور افرادی که از ۵ کلاس سواد برخوردار باشند با سواد تلقی گردیده و بر این اساس 50 درصد از جمعیت کشور از سواد ابتدائی برخوردار می باشند .

طبق آمار دولتی نشریه زن - شماره ۱۳۳ سال اول - چهارشنبه ۲۳ دی 1377 طی سالهای ۷۶-۷۷ آمار مردودین مقطع آموزش ابتدائی بر ۱ میلیون و ۴۰۰ هزار کودک بالغ گردیده، مبلغی بالغ بر ۵۰۰ هزار ریال برای هر دانش آموز هزینه گردیده و در مجموع از بابت مردودی این تعداد دانش آموز خسارتی بالغ بر ۷۰۰ میلیارد ریال به دولت و جامعه وارد گردیده است . به موجب گزارش سال تحصیلی ۷۷ - ۷۶ آموزش و پرورش، هزینه سرانه آموزشی هر دانش آموز بر رقمی بالغ بر ۲ میلیون ریال در سال بالغ می گردد.. به موجب گزارش کانون اصلاح تربیت تهران ، ۵۳ درصد اتهام نوجوانان که پس از بیکاری به دام بزهکاران حرفه ای افتاده اند، سرقت میباشد که ۶۸ درصد این نوجوانان تا مقطع آموزش ابتدائی تحصیل نموده اند. در سال ۱۳۷۵ تعداد ۳۶۸ هزار کودک رده های سنی ۱۰ تا ۱۴ سال و یک میلیون و ۵۴۷ هزار کودک رده های سنی ۱۵ تا ۱۹ سال جهت

کمک به اقتصاد خانواده به فعالیت در کارگاهها و موسسات خدماتی اشتغال داشته‌اند. گفتنی است که آمار فوق کودکان و نوجوانان روستایی شاغل در کشتزارها، مزارع و کارگاه های قالی بافی را شامل نمی گردد. در همان اثناء تعداد ۳ میلیون و ۱۵۰ هزار دانش آموز پس از گذراندن دوره راهنمایی از ورود به مراکز آموزش متوسطه باز مانده و اجباراً به ترک تحصیل مبادرت نمودند . با بررسی و مقایسه آمار و تعداد دانش آموزان محروم از تحصیل و شاغل مشخص میگردد که بخش عمده کودکان جویای کار در جوامع شهری و روستایی بدون انجام هیچگونه فعالیت سازنده به حال خود رها می شوند. بی سبب نیست که خطرات و آسیب های اجتماعی در این بخش از جامعه تمرکز دارد. از سوی دیگر، طبق آخرین آمار بدست آمده طی سال تحصیلی ۷۷ - ۷۸ قریب به ۲۰ میلیون دانش آموز در تعداد ۱۱ هزار مدرسه به تحصیل مبادرت می نمایند. به عبارت دیگر هر ساله نزدیک به یک میلیون نفر به جمعیت دانش آموزی کشور افزوده شده و در مقابل تدبیر اساسی جهت آماده سازی موسسات آموزشی کشور جهت پذیرش این تعداد دانش آموز صورت نگرفته است. به این ترتیب هر ساله گروه زیادی از جوانان و نوجوانان کشور از دستیابی به امکانات آموزشی محروم میگردند .

تعداد دانش آموزان مقاطع مختلف آموزشی (طی سالهای 1377 و ۱۳۷۵)

دوره	سال ۱۳۷۷	سال ۱۳۷۵

۹,۰۲۰,۳۷۸	۹,۴۰۰,۰۰۰	ابتدائی,
۵,۱۵۳,۴۹۴	۵,۳۵۰,۰۰۰	راهنمایی
۳,۶۷۶,۲۲۰	۳,۷۸۰,۰۰۰	متوسطه (جدید و قدیم)
۱۰۸,۲۵۱	۱۴۰,۰۰۰	پیش دانشگاهی,
۱۷,۹۵۸,۳۴۳	۱۸,۶۷۰,۰۰۰	جمع

منبع: سر شماری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵

اغلب صاحب نظران بر این باورند که اولین گام در جهت توسعه اقتصادی، آموزش نیروی انسانی است. تحقق توسعه اقتصادی به انسانهایی با ذهن و نگرش معقول و نوین نیازمند است. این درحالیست که تنها وجود انسانهایی که از جهت فرهنگی متحول گردیده اند، به توسعه اقتصادی کشور منجر نمی گردد بلکه لازم است که در چار چوب برنامه های آموزشی مناسب، از تخصصهای جدیدی نیز بر خوردار گردند. در هر نظام سیاسی، تربیت نیروی انسانی مشخصاً در زمره وظایف و وظایف سیستم آموزشی آن کشور محسوب می گردد. در کشور ایران نیز بودجه آموزش و پرورش عمومی بر ۳/۵ درصد از تولید ناخالص داخلی بالغ می گردد. این در حالیست که در سایر کشورهای جهان معمولاً بودجه عمومی دولتی حوزه آموزش و پرورش از ۲ تا ۶ درصد تولید ناخالص داخلی متشکل می گردد. بی تردید آموزش و پرورش به بودجه بیشتری جهت ارتقاء کیفیت

آموزشی و نیل به پوشش آموزشی صدر صدر تا پایان مقطع آموزشی نیازمند می باشد. در واقع تعلیم و تربیت به عنوان یک پدیده اجتماعی جزء لاینفک زندگی بشمار رفته و اهمیت و تاثیر آن در بهبود وضعیت اجتماعی - اقتصادی، صنعتی، سیاسی، فرهنگی و ... یک کشور بر کسی پوشیده نیست. اگر جامعه ای صاحب درآمد ارزی فراوان بوده اما از وظیفه پرورش و تربیت نیروی انسانی لازم و متخصص خطور نماید، یقیناً رشد و توسعه اقتصادی در آن کشور فراهم نگردیده و به استقلال اقتصادی دست نمی یابد زیرا توسعه کشاورزی، صنعتی، اقتصادی، تکنولوژی، بهداشتی، درمانی و ... به آموزش و پرورش بستگی دارد بر این اساس سیستم آموزشی میبایست با در نظر داشتن نیازمندیهای کشور جهت نیل به توسعه اقتصادی نسبت به برنامه ریزی آموزشی و تربیت نیروی انسانی متخصص و ماهر همت گمارد. طبیعتاً سرمایه گذاری در آموزش و پرورش در این چار چوب نه تنها به هدر نرفته، بلکه بازده اقتصادی آن بسیار بیش از سرمایه گذاری در سایر بخش ها خواهد بود.

با توجه به مختصات فوق میبایست بررسی نمود که آیا دولت ایران توانسته به سرمایه گذاری و برنامه ریزی دقیق در این عرصه بپردازد؟

نرخ باسوادی افراد رده سنی ۶ سال

طبق برآورده های به عمل آمده در آغاز طرح ۵ ساله اول، درصد باسوادان رده سنی ۶ سال کشور بر ۷۹/۷٪ طی سال ۱۹۹۳ و ۸۶/۱٪ طی سال ۱۹۹۸ بالغ می گردد. عملکردها

نشان می دهند که برنامه های سوادآموزی کمی از میزان پیش بینی شده عقب تر بوده اند. طی سال ۱۹۹۸ نرخ باسوادی مردان بر ۸۴/۶٪ و نرخ باسوادی زنان بر ۷۴/۲۱٪ بالغ می گردد. اختلاف جنسیت در سوادآموزی طی سال ۱۹۸۶، ۱۹٪ بوده که طی سال ۱۹۹۱ به ۶٪/۱۳ و طی سال ۱۹۹۶ به ۱۰/۴٪ کاهش یافته است که این خود نشاندهنده سیرنزولی اختلاف جنسیت در سوادآموزی است.

جمعیت افراد باسواد رده های سنی ۶ سال و بالاتر در مناطق شهری/روستائی به تفکیک نرخ باسوادی و جنسیت

سال	جمعیت رده سنی ۶ سال و بالاتر (بر مبنای هزار)			نرخ باسوادی (بر مبنای درصد)		
	تعداد کل	مرد	زن	تعداد کل	مرد	زن
سراسر کشور						
۱۹۸۶	۳۸۷۰۹	۱۹۸۲۲	۱۸۸۸۷	۶۱/۷۸	۷۱/۰۲	۵۲/۰۸
۱۹۹۱	۴۳۸۵۶	۲۳۶۷۵	۲۲۱۸۱	۷۴/۰۷	۸۰/۶۴	۶۷/۰۶
۱۹۹۶	۵۲۲۹۵	۲۶۵۳۴	۲۵۷۶۱	۷۹/۵۱	۸۴/۶۷	۷۴/۲۱
مناطق شهری						
۱۹۸۶	۲۱۲۱۰	۱۰۹۰۷	۱۰۳۰۴	۷۳/۱۱	۸۰/۳۶	۶۵/۴۳

۷۶/۷۷	۸۶/۷۲	۸۱/۹۲	۱۲۷۹۵	۱۳۷۲۷	۲۶۵۲۱	۱۹۹۱
۸۱/۷	۸۹/۵۶	۸۵/۷۱	۱۶۹۰۷	۱۶۵۹۳	۳۲۵۰۰	۱۹۹۶
مناطق روستائی						
۳۶/۳۳	۵۹/۹۵	۴۸/۳۷	۸۴۸۸	۸۱۱۸	۱۷۳۰۷	۱۹۸۶
۵۴/۲۲	۷۲/۶	۶۳/۶۸	۹۲۴۸	۹۷۹۹	۱۹۰۴۷	۱۹۹۱
۶۲/۴۱	۷۶/۷۴	۶۹/۶۱	۹۷۶۸	۹۸۵۷	۱۹۶۲۵	۱۹۹۶

منبع: شاخص‌های جمعیتی ایران (طی سالهای ۹۶-۱۹۵۶)، مرکز آمار ایران

نرخ باسوادی افراد رده های سنی ۱۵ سال و بالاتر

بررسی جمعیت باسواد کشور که بالای ۱۵ سال دارند نشاندهنده افزایش از ۶۲/۹٪ در

۱۹۹۰ به ۷۵/۵٪ در سال ۱۹۹۸ می باشد که افزایش ۱۲/۶٪ را نشان می دهد. این نرخ رشد

برای مردان از ۷۱/۹٪ به ۸۱/۶٪ و برای زنان از ۵۳/۱٪ به ۶۹/۲٪ می باشد. به علاوه، نسبت

زنان باسواد به مردان بالای ۱۵ سال از ۰/۷۳ در سال ۱۹۹۰ به ۰/۸۶ در سال ۱۹۹۶ افزایش

یافته است.

درصد جمعیت باسواد بالای ۱۵ سال به تفکیک (۱۹۹۸-۱۹۹۰)

سال	۱۹۹۰	۱۹۹۱	۱۹۹۲	۱۹۹۳	۱۹۹۴	۱۹۹۶	۱۹۹۷	۱۹۹۸
مرد/زن	۶۲/۹	۶۵/۲	۶۶/۹	۶۸/۵	۷۰/۱	۶۱/۵	۷۲/۹	۷۵/۵

۸۱/۶	۷۹/۷	۷۸/۶	۷۷/۶	۷۶/۴	۷۵/۲	۷۳/۹	۷۱/۹	مرد
۶۹/۲	۶۵/۹	۶۴/۲	۶۲/۳	۶۰/۳	۵۸/۲	۵۵/۸	۵۳/۱	زن

منبع: مرکز آمار ایران

بررسی شاخصه های باسوادی طی دهه ۹۰ نشان می دهد که نرخ باسوادی افراد رده های سنی ۱۵-۲۴ سال از ۸۴/۶٪ طی سال ۱۹۹۰ به ۹۵/۴٪ طی سال ۱۹۹۸ افزایش یافته و افزایش ۱۰/۸ درصدی مشهود می باشد. نرخ باسوادی زنان از ۷۸/۱٪ طی سال ۱۹۹۰ به ۹۳/۴٪ طی سال ۱۹۹۸ افزایش یافته است. نرخ باسوادی مردان نیز از ۹۰/۸٪ طی سال ۱۹۹۰ به ۹۷/۳۰٪ بالغ گردیده و از رشد ۶/۶٪ برخوردار بوده است. به علاوه نسبت زنان باسواد به مردان رده های سنی ۱۵-۲۴ از ۰/۸۶ طی سال ۱۹۹۰ به ۰/۹۵ طی سال ۱۹۹۸ افزایش یافته است.

نرخ باسوادی افراد رده های سنی ۱۵-۲۴ سال به تفکیک جنسیت

۱۹۹۸	۱۹۹۷	۱۹۹۶	۱۹۹۵	۱۹۹۴	۱۹۹۳	۱۹۹۲	۱۹۹۱	۱۹۹۰	سال
۹۵/۴	۹۴/۶	۹۲/۹	۹۱/۷	۹۰/۶	۹۸/۰	۸۸/۰	۸۶/۶	۸۴/۶	مرد/زن
۹۷/۴	۹۷/۳	۹۵/۴	۹۴/۸	۹۴/۱	۹۳/۵	۹۲/۸	۹۲/۹	۹۰/۸	مرد
۹۳/۴	۹۱/۹	۹۰/۳	۸۸/۷	۸۶/۹	۸۵/۰	۹۳/۰	۸۰/۹	۷۸/۱	زن

منبع: مرکز آمار ایران

طبق سرشماری به عمل آمده طی سالهای ۱۹۸۶ و ۱۹۹۶، نرخ باسوادی افراد رده های سنی ۱۵-۲۵ سال از ۸۶/۴٪ طی سال ۱۹۸۶ به ۹۶/۵٪ طی سال ۱۹۹۶ افزایش یافته است .
 نرخ باسوادی مردان از ۹۱/۵٪ به ۹۷/۳٪ و نرخ باسوادی زنان از ۸۱/۱٪ به ۹۵/۶٪ بالغ گردیده است. در عین حال، نرخ باسوادی در مناطق روستائی از ۶۱/۶٪ طی سال ۱۹۸۶ به ۷۵/۷٪ طی سال ۱۹۹۶ افزایش یافته است. نرخ باسوادی مردان روستائی از ۷۵/۷٪ به ۹۲/۴٪ و نرخ باسوادی زنان روستائی از ۴۵/۹٪ به ۸۲/۴٪ افزایش یافته است .

علیرغم سیر صعودی نرخ سوادآموزی بزرگسالان و وضعیت نسبتاً مناسب کمیت آموزشی طی دهه ۹۰، در برخی استانهای کشور نظیر سیستان و بلوچستان وضعیت بحرانی بنظر می رسد؛ آمارها نشان می دهند که توجه کمی به سوادآموزی در این استان مبذول گردیده است. چراکه فاصله زیادی میان نرخ باسوادی افراد رده سنی زیر ۲۴ سال این استان و سایر استانهای کشور وجود دارد.

نرخ باسوادی افراد رده های سنی ۱۵-۲۴ در مناطق شهری و روستائی

(طی سالهای ۱۹۸۶، ۱۹۹۱ و ۱۹۹۶ به تفکیک جنسیت)

سال جمعیت ۱۵-۲۴ (میلیون) نرخ باسوادی (درصد)			
تعداد کل		مرد	زن
تعداد کل		مرد	زن
سراسر کشور			

۶۵/۷	۸۴/۶	۷۵/۳	۴/۶	۴/۷	۹/۳۱۹۸۶
۸۱/۷	۹۲/۱	۸۶/۶	۵/۲	۵/۵	۱۰/۸۱۹۹۱
۹۰/۲	۹۵/۴	۹۲/۹	۶/۱	۶/۱	۱۲/۳۱۹۹۶
مناطق شهری					
۹۱/۱	۹۱/۵	۸۲/۴	۲/۵	۲/۶	۵/۲۱۹۸۶
۹۰/۲	۹۵/۴	۹۲/۸	۲/۹	۳	۶۱۹۹۱
۹۵/۶	۹۷/۲	۹۶/۵	۳/۷	۳/۷	۷/۴۱۹۹۶
مناطق روستائی					
۴۵/۸	۷۵/۷	۶۱/۱	۲	۲	۴/۱۱۹۸۹
۶۹/۳	۸۸/۴	۷۹/۱	۲/۲	۲/۴	۴/۷۱۹۹۱
۸۲/۴	۹۲/۴	۸۷/۲	۲/۴	۲/۴	۴/۸۱۹۹۶

منبع: شاخص‌های جمعیتی مرکز آمار ایران (۹۶-۱۹۵۶)

اجرای برنامه‌های توسعه سوادآموزی در جمهوری اسلامی ایران طی دو دهه گذشته، کاهش اختلاف جغرافیائی جمعیت باسواد و بیسواد کشور را به همراه داشته است که نشان می‌دهد درصد جمعیت باسواد رده سنی بالای ۱۵ سال از ۶۵/۵٪ طی سال ۱۹۸۶ به ۸۱٪ طی سال ۱۹۹۶ افزایش یافته است. نرخ مذکور برای مردان از ۷۵٪ به ۸۶/۴٪ و برای زنان از ۵۶/۸٪ به ۷۶/۸٪ افزایش یافته است. این نرخ برای مردان روستایی از ۴/۴۷٪

به ۶۷/۸٪ و برای زنان روستایی از ۲۲/۴٪ به ۴۹/۷٪ افزایش یافته است. به عبارت دیگر نرخ باسوادی در مناطق روستائی از سیرصعودی بیشتری برخوردار بوده و اختلاف میان نرخ باسوادی میان مناطق شهری و روستائی به میزان ۵۰ درصد کاهش یافته است.

جدول مقایسه نرخ باسوادی جمعیت رده های سنی ۱۵ سال و بالاتر به تفکیک جنسیت

جمعیت ۱۵ سال و بالاتر (میلیون) نرخ باسوادی (درصد)							سال
سراسر کشور		تعداد کل	مرد	زن	مرد	زن	
۲۶/۹		۲۵/۵	۱۳/۷	۱۳/۱	۶۳/۲	۴۱/۲	۱۹۸۶
۳۱/۱		۶۵/۲	۱۶	۱۵	۷۳/۹	۵۵/۸	۱۹۹۱
۳۶/۳		۷۳/۹	۱۸/۴	۱۷/۹	۷۹/۷	۶۵/۹	۱۹۹۶
مناطق شهری							
۱۵/۳		۶۵/۵	۷/۸	۷/۴	۷۵	۵۶/۸	۱۹۸۶
۱۸/۳		۷۵/۷	۹/۵	۸/۸	۸۲/۴	۶۸/۴	۱۹۹۱
۲۲/۹		۸۱	۱۱/۷	۱۱/۲	۸۶/۴	۷۶/۵	۱۹۹۶
مناطق روستائی							
۱۱/۶		۳۵	۵/۹	۵/۷	۴۷/۴	۲۲/۴	۱۹۸۶

۳۸/۵	۶۱/۸	۵۰/۳	۶	۶/۴	۱۲/۵	۱۹۹۱
۴۹/۷	۶۷/۸	۵۹/۶	۶/۶	۶/۶	۱۳/۳	۱۹۹۶

منبع: شاخص های جمعیتی مرکز آمار ایران (طی سالهای ۹۶-۱۹۵۶)

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com

www.kandoocn.com